

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Jiří Nekvapil (FFUK, Praha)

Teorie jazykového managementu jako otevřený projekt

Přednáška pro mezinárodní online konferenci **Jazykové a komunikačné problémy a ich manažment – teória a prax**, Bratislava, Filozofická fakulta Univerzity Komenského, 10. – 11. 6. 2021

Abstrakt: Jak je zřejmé z bibliografické sekce webu jazykového managementu, viz <http://languagemanagement.ff.cuni.cz/>, teorie jazykového managementu (TJM) je v posledních letech *rozvíjena* a *užívána* mnoha autory, kteří působí v řadě zemí světa. S touto geografickou variabilitou je spojena i variabilita myšlenková a odtud se odvíjí problém identity TJM. Tento problém je vcelku jednoduchý a přehledný, pokud jde o TJM v souvislostech *externích* (viz např. Sanden 2016; Nekvapil 2016). Pro identitu TJM se však zdá být závažnější *interní* rozrůžňování TJM (viz zejm. Kimura 2014; Lanstyák 2020). V tomto příspěvku se soustředí na interní variabilitu TJM a poukazují na některé její rysy. V návaznosti na myšlenky filozofického pragmatismu chápou TJM jako “otevřený projekt”, jinak řečeno, chtěl bych postihnout TJM nejen jako pojmoslovný aparát definovaný výčtem specifických rysů, ale i jako historický produkt utvářený činnostmi odborníků tvořících “společenství výzkumu”. V nejobecnější rovině se ve svém příspěvku inspiroji myšlenkami J. Deweye, P. Feyerabenda a příručkovou prezentací Actor-Network-Theory.

Literatura

- Kimura, G. C. (2014). **Language management as a cyclical process: A case study on prohibiting Sorbian in the workplace.** *Slovo a slovesnost*, 75 (4), 255-270.
- Lanstyák, I. (2020). **Úrovne manažmentu jazykových problémov.** *Jazykovedný časopis*, 71 (2), 229–246.
- Nekvapil, J. (2016). **Language Management Theory as one approach in Language Policy and Planning.** *Current Issues in Language Planning* 17 (1), 11-22.
- Sanden, G. R. (2016). **Language management × 3: A theory, a sub-concept, and a business strategy tool.** *Applied Linguistics* 37 (4), 520-535.

Rozvíjení teorie versus užívání teorie, co je teorie

- Rozvíjení TJM versus užívání TJM
- Analogicky k *doing conversation analysis vs using conversation analysis*
- Co je teorie? – v kontextu TJM srov. Neustupný (2012, p. 296): „Without going into details concerning what constitutes a theory, I should add that a theory is not necessarily a ‚perfect crime‘.“
- Performativní pojetí teorie – teorie jako něco, co je praktikováno, děláno a měněno během tohoto praktikování, resp. skrz něj

Identita TJM

- Identita teorie jako specifický žánr (inspirace: jak je prezentována Actor-Network-Theory v příručce D. Inglise (2018) *An Invitation to Social Theory*)
- Externí souvislosti TJM (Sanden 2016; Nekvapil 2016)
- Interní variabilita TJM (Kimura 2014; Lanstyák 2020) – motivy:
- deklarovaná neadekvátnost teorie
- budování interdisciplinárního kontextu (inspirace spíš z ekonomie a teorie řízení než ze sociologie)

Lanstyák, I. (2020). **Úrovne manažmentu jazykových problémov**. *Jazykovedný časopis*, 71 (2), 229–246.

- Interakční úzkoplošný management (interactional small-scale management)
- **Nadinterakční úzkoplošný management** (supra-interactional small-scale management)
- Nadinterakční širokoplošný management (supra-interactional large-scale management)
- „Nadinterakční úzkoplošný management“ – lze ho z metodologického hlediska chápat jako analýzu „managementových souhrnů“ (management summaries)?
- Kdo provádí tyto druhy managementu a jak je lze zkoumat

Shengxu, L. (2020). **Research on ERP software course optimization based on big data technology**. *Journal of Physics: Conference Series*. Volume 1648, 042049, 1-8.

- ERP = enterprise resource planning
- “The essence of the so called ERP principle is the integration of various modern excellent management concepts and theories. Based on the background of manufacturing industry, this paper discusses the application of some modern management theories [9,10] in enterprises.” (p. 2)
- [9] refers to: Conforto, E.C. et al. (2016) The agility construct on project management theory. *International Journal of Project Management* 34(4): 660-674.
- [10] refers to Nekvapil and Sherman (2015) in *IJSL*.

Společenství výzkumu, zkoumání, pátrání / Community of inquiry

- If you want to understand LMT better, you need to join the ‘community of inquiry’, to borrow a term from pragmatists.
- The term ‘community of inquiry’ has its own history. It starts in the work of C.S. Peirce who stressed the *continuity* of scientific inquiry (Peirce, 1958, p. 91-112; see Misak, 2016, ch. 1). The term was extended (and socialised) by J. Dewey, becoming ‘*community* of inquiry’ (Dewey, 1939). More recently it has been used in research on education and administration (e.g., Lipman, 2003; Shields, 2003)
- The three key ideas in the concept: problematic situation, scientific attitude, and participatory democracy

Community of inquiry in classical pragmatism

- Common to all communities of inquiry is a focus on a **problematic situation**. The problematic situation is a catalyst that helps or causes the community to form and it provides a reason to undertake inquiry. Most problematic situations require further investigation and action (i.e., inquiry).
- Second, members of the community of inquiry bring a **scientific attitude** to the problematic situation. The scientific or experimental attitude is a willingness to tackle the problem using working hypotheses that guide the collection and interpretation of data or facts. Both theory and method are viewed as tools to address the problematic situation.
- In addition, the community is linked through **participatory democracy**. The parameters of the problematic situation and approaches to resolution are shaped by the interaction of the community and the facts. The democratic community also takes into account values/ideals such as freedom, equality, and efficiency as it considers goals and objectives.

(Shields 2003)

Paul Feyerabend (1975 / 2001) *Against Method / Rozprava proti metodě*

- Science is an essentially anarchic enterprise: **theoretical anarchism** is more humanitarian and more likely to encourage progress than its law-and-order alternatives.
- This is shown both by an examination of historical episodes and by an abstract analysis of the relation between idea and action. The only principle that does not inhibit progress is: **anything goes**.
- Neither science nor rationality are universal measures of excellence. They are particular traditions, **unaware of their historical grounding**.
- **Yet it is possible to evaluate standards of rationality and to improve them.** The principles of improvement are neither above tradition nor beyond change and it is impossible to nail them down [= fixovat]

The issue of **historical grounding**

- Zajímáme se o jazykový management, ale chceme zároveň poznat, jak se TJM historicky utvářela jakožto projekt zkoumající jazykový management. Zajímáme se tedy také o historickou analýzu toho, jak se projekt vyvíjel a jak výzkumníci ve svém výzkumu užívali práci svých předchůdců. Za tímto přístupem je myšlenka, že objekt výzkumu (tj. jazykový management) nelze pochopit bez pochopení projektu, který se tímto objektem zabývá.

Historický přístup v kontextu TJM

- Neustupný, J. V. (2004). **Gengo kanri riron no rekishiteki ichi: appude-to** [The **historical position** of Language Management Theory: An update]. *Language Management in Contact Situations, III, Reports on the Research Projects*, 104, 1–7. English translation published in Fairbrother, Nekvapil & Sloboda (eds.) (2018), pp. 371-378. Český překlad online na <http://languagemanagement.ff.cuni.cz/bibliography#2004>
- Řeší zde především vztah k teorii jazykového plánování, ale nabízí i výhled do „historie budoucnosti“ (neboť historizování je anticipační) - o co bychom měli, jakožto odborníci hlásící se k TJM, podle Neustupného usilovat:
 - 1. Podporovat pokud možno otevřenou strukturu. Měli bychom vytvořit společnou síť „jazykového managementu“ s jinými teoriemi a překonat uzavřenost vlastní sítě.
 - 2. Aktivně zvládat jiné teorie a zapojovat je do naší vlastní teorie.

Závěry

- Hlavní závěr je výchozí myšlenkou: TJM je otevřený projekt.
- TJM není žádná abstraktní, tj. dekontextualizovaná a fixovaná entita, nýbrž – v pragmatickém duchu a v metaforické zkratce:
- to, co lze najít a číst na webových stránkách jazykového managementu, tj.
<http://languagemanagement.ff.cuni.cz/>
- tyto stránky jsou doplňovány a revidovány.

Bibliografie

- Leudar, I. and Nekvapil, J. (2021). *Dialogical Networks: Using the Past in Contemporary Research*. London, New York: Routledge. In print.
- Neustupný, J. V. (2012). Theory and practice in language management. *Journal of Asian Pacific Communication*, 22 (2), 295-301.
- Shields, P. (2003). The community of inquiry. *Administration & Society*. 35, 510–538.